

Η αναγκαιότητα της «αφήγησης»

Του ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΚΑΣΙΜΑΤΗ

Η πολιτική στην Ελλάδα είναι ο βασιλιάς των σπορ». Είναι πράγματι - εξ ου και οι ομοιοτιπές της, στην Ελλάδα, με τον άλλο διεκδικητή του θρόνου: το ποδόσφαιρο. Τη διαπίστωση βρήκα στις αναμνήσεις του Ρέτζιναλντ Λίπερ, από την τριετία της ενασχόλησής του με τα ελληνικά πράγματα (1943 - 1946) ως πρεσβευτή της Βρετανίας στην ελληνική κυβέρνηση. Δεν πρόκειται για κάτι το πρωτότυπο. Παρόμοια ήταν η εντύπωση που δίναμε πάντα στους ξένους όταν μας ανακάλυπταν. Από τον Τσώρτσιλ, λ.χ., ο οποίος γράφει κάπου ότι οι Έλληνες μαζί με τους Εβραίους είμαστε ο πιο πολιτικοποιημένος λαός και ότι, όπως και αυτοί, είμαστε διαιρεμένοι σε ομάδες, κάθε μία των οποίων δεν ανέχεται την ύπαρξη των άλλων, μέχρι τον Μάικλ Λιούις, που μας αφιέρωσε ένα κεφάλαιο στο πολυσυζητημένο βιβλίο του «Μπούμερανγκ: ταξίδια στον νέο Τρίτο Κόσμο».

Το καινούργιο, για εμένα τουλάχιστον, ήταν όταν ξαφνικά συνειδητοποίησα ότι, ενώ μας σαγηνεύει και μας απορροφά η πολιτική, την ίδια στιγμή αδιαφορούμε παγερά για την οικονομία - ή, εν πάση περιπτώσει, για να μη γίνονται απόλυτος, αυτό ίσχυε τα τελευταία τουλάχιστον είκοσι χρόνια: τα θεμελιώδη ζητήματα της οικονομίας δεν είχαν θέση σε αυτό που λέμε πολιτικό λόγο, με την έννοια του discourse.

Αφορμή της αιφνίδιας έκλαμψης ήταν ένα ρεπορτάζ του CNN στα τέλη του περασμένου Αυγούστου, με αντικείμενο το συνέδριο του Ρεπουμπλικανικού Κόμματος, που γινόταν εκείνες τις ημέρες στην Τάμπα της Φλόριντα. Με την κάμερα να τον ακολουθεί, ο δημοσιο-

Η ρεμβώδης διάθεση και η γλυκύτητα του ύφους δεν αφήνουν αμφιβολία: ο νους της Μαρίας Δαμανάκη τρέχει τα ψάρια...

γράφος γυρνούσε στους δρόμους στο κέντρο της πόλης, σταματούσε τους διαβάτες, τους έδειχνε μια φωτογραφία του προεδρικού υποψηφίου Μιτ Ρόμνι και τους ρωτούσε αν τον αναγνωρίζουν. Δεν θυμάμαι έναν από όσους εμφανίσθηκαν στο ρεπορτάζ να τον αναγνώρισε αμέσως - και θυμάμαι καλά, διότι μου έκανε τόσο μεγάλη εντύπωση, ώστε να κρατήσω μια σημείωση προς μελλοντική χρήση. Ορισμένοι άκουγαν το όνομά του για πρώτη φορά και μάθαιναν ότι ήταν ο επικρατέστερος

για το προεδρικό κρίσμα του κόμματος. Η επόμενη ερώτηση του δημοσιογράφου ήταν τι θα περιμεναν από τον Ρόμνι οι ερωτώμενοι στην περίπτωση εκλογής του. Οι απαντήσεις τους ήταν για εμένα μια μεγαλύτερη έκπληξη: τουλάχιστον ο ένας στους δύο δήλωνε ότι περίμενε να ελέγξει το έλλειμμα.

Φυσικά, δεν υποστηρίζω ότι αυτές οι απαντήσεις ήταν αντιπροσωπευτικές των τάσεων του εκλογικού σώματος στην Αμερική. (Μπορεί να είχαν κοπεί εκατοντάδες α-

παντήσεις υπέρ του σοσιαλιστικού μετασχηματισμού της αμερικανικής οικονομίας - δεν ξέρω, αν και το βρίσκω απίθανο...) Αλλά και μόνο ότι είχαν βρεθεί καμιά δεκαριά τυχαίοι περαστικοί να τους απασχολεί ο έλεγχος του ελλείμματος ήταν αρκετό για να με εκπλήξει. Διότι εμείς, σταθερά τα τελευταία χρόνια, όποτε πηγαίναμε στις κάλπες, αποφασίζαμε με το κριτήριο τι υποσχεται να μας δώσει ο εκλεκτός της προτίμησής μας. Από πού θα τα βρει; Αυτό ούτε που μας περνούσε από το μυαλό. Τα

χρήματα με τα οποία οι κυβερνήσεις εξασφάλιζαν την ευμάρειά μας ήταν θέμα δικό τους, όχι δικό μας. Το στοιχειώδες, δηλαδή, που θα κάναμε για τις ατομικές και οικογενειακές ανάγκες μας στην οικονομία του σπιτιού μας ήταν κάτι που καθόλου δεν μας απασχολούσε στο πλαίσιο της οικονομίας του μεγάλου σπιτιού μας, δηλαδή της χώρας και της οικονομίας της. Εξ ου η οργή και το μένος, όταν η κρίση έβαλε τέλος στην αμεριμνησία μας.

Αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίο σήμερα διάφοροι τυκάρπαστοι σταδιοδρομούν στην πολιτική με το σύνθημα ότι τα χρέη δεν είναι του κράτους, αλλά των κυβερνήσεων και όσοι φέρουν κυβερνητική ευθύνη για το χρέος πρέπει να λογοδοτήσουν. (Αφού πρώτα κρεμαστούν, εννοείται...) Είναι, πάνω απ' όλα, ο λόγος για τον οποίο, με κάθε βήμα που γίνεται προς την κατεύθυνση της αντιμετώπισης του προβλήματος, το πολιτικό σύστημα, με τη μορφή που το ξέρουμε, διαλύεται. Το βλέπουμε τούτες τις ημέρες καθώς πλησιάζουμε προς την κρίσιμη δοκιμασία της ψήφισης των μέτρων από τη Βουλή και ανησυχούμε για το τι θα έχει μείνει από την κυβερνητική πλειοψηφία την επόμενη ημέρα και πόσο μακρύτερα στον δρόμο θα μπορούμε να προχωρήσουμε με αυτό.

Είναι επόμενο να συμβαίνει αυτό, όταν επί τόσα χρόνια είχαμε βάλει την πολιτική μπροστά από την οικονομία και τώρα είμαστε υποχρεωμένοι να σκεφθούμε την πολιτική από την αρχή, στη βάση της αναπόφευκτης οικονομικής πραγματικότητας. Ομως, σχεδόν τρία χρόνια αφότου μας βρήκε το κακό εξακολουθεί να λείπει ο ακρο-

γωνιαίος λίθος, χωρίς τον οποίο η οποιαδήποτε προσπάθεια ανασύστασης της πολιτικής ζωής σε υγιείς βάσεις θα είναι μάταιη. Ενώ την «αφήγηση της κρίσης», όπως έχει επικρατήσει να λέγεται στη γλώσσα της πολιτικής: το πώς και γιατί φθάσαμε εδώ. Αυτό ακόμη δεν έχει επιχειρηθεί από κανέναν εκπρόσωπο του πλαισίου πολιτικού συστήματος, ακόμη και από εκείνους που έχουν αποστασιοποιηθεί ελπίζοντας ότι έτσι αυξάνουν τις ελπίδες τους για επιβίωση. Κατανοητός ο φόβος που τους εμποδίζει να το κάνουν, διότι η «αφήγηση» συνεπάγεται την αναγνώριση ευθυνών και, επίσης, ενδέχεται να ανοίξει έναν κύκλο αλληλοκατηγοριών από τον οποίο ελάχιστοι θα μείνουν αλώβητοι.

Από την άλλη πλευρά, όμως, η «αφήγηση» έχει δύο πλεονεκτήματα για εκείνους που θα την επιχειρήσουν. Το πρώτο είναι ότι δεν εκθέτει μόνον όσους άσκησαν εξουσία, αλλά και τους σημερινούς γυρολόγους του σωτηριολογικού λαϊκισμού. Διότι στα ανοικτά θέματα που ανακύπτουν (π.χ., αναδιάρθρωση της παραγωγικής βιομηχανίας, βελτίωση ανταγωνιστικότητας κ.ά.) δεν έχουν στέρεες και πειστικές απαντήσεις - μόνον αγανάκτηση ή ουτοπία έχουν να προτείνουν. Το δεύτερο είναι ότι η «αφήγηση» επισπεύδει την καθάρση και αυτό βοηθά ώστε η επιθυμία της επιβίωσης να επικρατήσει της οργής. Όταν έχεις ναυαγήσει και ξέρεις ότι ευθύνεται ο καπετάνιος, θα προτιμήσεις να κολυμπήσεις μαζί του προς τη βάρκα, παρά να τον πλακώσεις στο ξύλο και να περιμένεις να πνιγεί. Υπό την προϋπόθεση, βέβαια, ότι βλέπεις τη βάρκα...